

› *Lezen en bibliotheekgebruik door Nederlanders met een migratieachtergrond*

De Nederlandse samenleving bestaat uit veel verschillende culturele groepen. In totaal zijn er meer dan twee miljoen Nederlanders met een niet-westerse achtergrond. Daarvan zijn de vier grootste groepen van Turkse, Marokkaanse, Surinaamse en Antilliaanse (TMSA) afkomst. Nederlanders met een migratieachtergrond lezen minder dan mensen met een Nederlandse achtergrond. Ook lezen zij andere genres dan mensen met een Nederlandse achtergrond, zoals religieuze boeken, informatieve boeken en autobiografieën. Het imago van de bibliotheek is onder alle groepen ongeveer hetzelfde, de bibliotheek is een betrouwbare en veilige plek. In de bibliotheek maken Nederlanders met een migratieachtergrond vaker gebruik van werkplekken en pc's en het opzoeken van informatie. De bekendheid en het gebruik van andere diensten dan de uitleen van materialen is relatief laag onder mensen met een migratieachtergrond.

Leesgedrag van Nederlanders met een migratieachtergrond

Onder de Nederlanders met een migratieachtergrond zijn er minder lezers dan onder het overige publiek. Zo leest 54% van de Turkse, 43% van de Marokkaanse, en 52% van de Surinaamse en Antilliaanse Nederlanders weleens een boek. Onder inwoners met een Nederlandse achtergrond is dat 80%. De populariteit van boekgenres verschilt tussen de culturele groepen. Veel Turkse en Marokkaanse Nederlanders lezen religieuze boeken. Ook lezen zij, net als Surinaamse en Antilliaanse Nederlanders, informatieve boeken en autobiografieën en waargebeurde verhalen. Inwoners met een Nederlandse achtergrond lezen in verhouding meer spannende fictie en literaire romans (Damen & Ait Moha, 2018).

+ Definitie Nederlanders met een migratieachtergrond

In dit artikel zijn we uitgegaan van de CBS-definitie van Nederlanders met een migratieachtergrond: Nederlanders die zelf (eerste generatie) of wiens ouder(s) (tweede generatie) buiten Nederland zijn geboren. Antilliaanse Nederlanders zijn afkomstig uit de voormalig Nederlandse Antillen, waar tot 2010 de eilanden Curaçao, Aruba, Sint Maarten, Saba, Sint Eustatius en Bonaire onder vielen.

Welke genres worden gelezen?	Turkse Nederlanders	Marokkaanse Nederlanders	Surinaamse Nederlanders	Antilliaanse Nederlanders	Mensen met Nederlandse achtergrond
Literatuur, literaire roman	10%	9%	26%	16%	27%
Spannende fictie	16%	9%	30%	29%	61%
Romantische fictie, erotische literatuur	3%	7%	14%	18%	11%
Streekromans	2%	1%	9%	7%	13%
(Auto)biografie, waargebeurde verhalen	35%	17%	31%	28%	23%
Kinder- en jeugdboeken	20%	2%	7%	7%	5%
Gedichten	5%	2%	5%	10%	6%
Young adult boeken	5%	2%	3%	5%	12%
Stripboeken	5%	1%	8%	4%	12%
Reis- en recreatieboeken	11%	2%	13%	15%	17%
Kookboeken	6%	4%	14%	10%	15%
Religieuze boeken	44%	55%	24%	16%	7%
Informatieve boeken	64%	30%	42%	49%	32%
Anders	4%	10%	5%	8%	3%
Weet niet	1%	1%	7%	0%	5%

Bron: Damen & Ait Moha, 2018.

Redenen om (geen) boeken te lezen

Turkse Nederlanders geven aan dat zij boeken allereerst lezen vanwege de persoonlijke ontwikkeling en om kennis op te doen. Verder noemen Marokkaanse Nederlanders als voornaamste reden dat lezen troost en hoop biedt. Voor de overige groepen komen ontspanning en plezier op de eerste plaats. De redenen om géén boeken te lezen, zijn voor alle groepen min of meer hetzelfde. Ze vinden lezen niet leuk, doen liever andere dingen of hebben er geen tijd voor. Daarnaast geven Nederlanders met een migratieachtergrond vaker dan mensen met een Nederlandse achtergrond als reden dat ze het lezen moeilijk of inspannend vinden (21% Turkse, 13-14% overige etnische groepen, versus 2% van de mensen met een Nederlandse achtergrond) (Damen & Ait Moha, 2018).

Anderstalige boeken lezen

Turkse Nederlanders lezen net zo vaak Nederlandstalige als Turkse boeken (71% resp. 70%). Voor Marokkaanse Nederlanders is dat 61% Nederlandstalig en 45% in het (Marokkaans)-Arabisch. Surinaamse (12%, Sranantongo) en Antilliaanse Nederlanders (20%, Papiamentu) lezen beduidend minder boeken in de moedertaal (Damen & Ait Moha, 2018). Dat heeft er waarschijnlijk mee te maken dat laatstgenoemde eerder spreektaal zijn, dat er minder boeken in deze talen worden uitgegeven en met de beheersing van de Nederlandse taal.

+ Werelden van Verschil

Uit het SCP-rapport Werelden van Verschil komt naar voren dat ongeveer de helft van de Turkse Nederlanders zich overwegend Turks voelt. Mensen met een niet-westerse achtergrond en hun kinderen halen hun achterstand in het onderwijs langzaam in. Ze spreken en schrijven steeds beter Nederlands. In het voortgezet onderwijs doen kinderen met een Marokkaanse achtergrond het de laatste jaren beter. Er zijn steeds meer gezinnen die thuis alleen maar Nederlands spreken: nu 60%, tien jaar geleden was dat 40%. Bij Turkse gezinnen gaat die verandering minder snel: daar spreekt 40% alleen Nederlands met de kinderen, in 2006 was dat 30% (SCP, 2015).

Leesactiviteiten met kinderen

Mensen met een Nederlandse achtergrond en Turkse Nederlanders lezen vaker voor (31% en 24%) dan Surinaamse, Antilliaanse (beide 17%) en Marokkaanse Nederlanders (10%). Laatstgenoemde groepen bezoeken de bibliotheek ook minder vaak met kinderen (Marokkaanse 3%, Surinaamse en Antilliaanse 6%, Turkse 9%, mensen met Nederlandse achtergrond 12%) (Damen & Ait Moha, 2018).

Leesactiviteiten met kinderen	Turkse Nederlanders	Marokkaanse Nederlanders	Surinaamse Nederlanders	Antilliaanse Nederlanders	Mensen met Nederlandse achtergrond
Voorlezen uit een boek	24%	10%	17%	17%	31%
Samen zelf (stil) een boek lezen	6%	3%	6%	8%	9%
Praten over boeken	6%	4%	6%	6%	11%
Tips geven over boeken om te lezen	5%	5%	8%	6%	8%
Het lezen van boeken tijdens de schoolvakanties stimuleren	3%	5%	5%	7%	9%
Boeken cadeau geven	7%	8%	12%	13%	17%
Boeken ruilen/lenen	3%	3%	4%	5%	8%
Naar de boekwinkel in het dorp of de stad gaan	2%	3%	4%	4%	8%
Naar de openbare bibliotheek in het dorp of de stad gaan	9%	3%	6%	6%	12%
Naar de bibliotheek of mediatheek op de school gaan	2%	2%	5%	3%	4%
Anders	17%	15%	10%	10%	3%
Geen	46%	57%	57%	57%	53%

Bron: Damen & Ait Moha, 2018.

Bibliotheekgebruik door Nederlanders met een migratieachtergrond

Bij Turkse Nederlanders, Antilliaanse Nederlanders en mensen met een Nederlandse achtergrond is in circa 40% van de gevallen iemand in het huishouden lid van de bibliotheek. Voor Surinaamse en Marokkaanse Nederlanders is dat circa 33%. Die verhouding zien we terug in het bibliotheekbezoek. Onder Turkse Nederlanders, Antilliaanse Nederlanders en mensen met een Nederlandse achtergrond bezoekt circa een derde met enige regelmaat de bibliotheek. Bij de Surinaamse en Marokkaanse Nederlanders is dat respectievelijk 24% en 18%. Het beeld dat mensen hebben van lezen en van de openbare bibliotheek (imagoaspecten) komt onder de verschillende groepen redelijk overeen. Over het algemeen zien zij de bibliotheek als betrouwbaar en veilig. Het imago van de bibliotheek is het minst positief onder de groep Marokkaanse Nederlanders (Damen & Ait Moha, 2018).

Lidmaatschap bibliotheek	Turkse Nederlanders	Marokkaanse Nederlanders	Surinaamse Nederlanders	Antilliaanse Nederlanders	Mensen met Nederlandse achtergrond
Ik ben zelf lid van de bibliotheek	27%	13%	20%	24%	19%
Mijn partner is lid van de bibliotheek	7%	2%	4%	4%	9%
Mijn kind(eren) is (zijn) lid van de bibliotheek	13%	19%	15%	17%	18%
Iemand anders in mijn huishouden is lid van de bibliotheek	2%	3%	3%	4%	5%
Niemand is lid van de bibliotheek	58%	68%	66%	58%	59%

Bron: Damen & Ait Moha, 2018.

Meer gebruik van werkplekken en pc's

In de bibliotheek maken Nederlanders met een migratieachtergrond vaker dan mensen met een Nederlandse achtergrond gebruik van werkplekken en pc's. Daarnaast komen zij vaker naar de bibliotheek om informatie op te zoeken. Turkse Nederlanders komen het meest naar de bibliotheek om informatie op te zoeken. Marokkaanse Nederlanders maken meer gebruik van werk-/studieplekken (zonder computer) en veel minder van de uitleen van materialen voor zichzelf. Surinaamse en Antilliaanse Nederlanders maken meer gebruik van de ontmoetingsfunctie van de bibliotheek. (Damen & Ait Moha, 2018).

Drempels voor gebruik bibliotheken

De belangrijkste redenen om de bibliotheek niet te bezoeken is omdat mensen niet van lezen houden. In totaal geeft 33% van de Surinaamse en Antilliaanse Nederlanders dit aan. Onder Marokkaanse en Turkse Nederlanders bedraagt dat percentage respectievelijk 20% en 25%. Mensen met een Nederlandse achtergrond noemen deze reden in 17% van de gevallen. De inwoners met een Nederlandse achtergrond geven het vaakst als reden dat ze hun boeken elders vandaan halen (25%) en dat ze internet gebruiken (17%) (Damen & Ait Moha, 2018).

Bekendheid en gebruik overige dienstverlening in de bibliotheek

De bekendheid en het gebruik van andere diensten dan de uitleen van materialen is relatief laag onder mensen met een migratieachtergrond. Bijna driekwart van de Turkse, Marokkaanse en Surinaamse Nederlanders en 65% van de Antilliaanse Nederlanders kent de genoemde diensten niet. Dat er boeken, kranten en tijdschriften in een andere dan de Nederlandse taal beschikbaar zijn, is bij 13% tot 16% van deze groepen bekend. De bekendheid van de overige diensten ligt nog lager. Bij Turkse en Marokkaanse Nederlanders is de bekendheid met de brede dienstverlening van de bibliotheek nog lager dan onder Surinaamse en Antilliaanse Nederlanders (Damen & Ait Moha, 2018).

Bronnen

- › Damen, D., Ait Moha, A. (2018) *Leesgedrag onder nieuwe Nederlanders*. Amsterdam: Motivaction, in opdracht van de Koninklijke Bibliotheek (KB) en Stichting Lezen.
- › Huijnk, W., Dagevos, J., Gijsberts, M. & Andriessen, I. (2015) *Werelden van verschil*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.